

เรื่อง ความเชื่อ ความศรัทธาจากชาวจีนโพ้นทะเลสู่คลองลาน กำแพงเพชร

รายละเอียด

บทนำ

ชาวจีนโพ้นทะเล หรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนั้นได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพในประเทศไทยเป็นเวลานาน โดยมีการผสมผสานกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมของชนทั้งสองกลุ่ม ความเชื่อ ความศรัทธารวมถึงเอกลักษณ์กลายเป็นวัฒนธรรมผสม แต่ถึงอย่างไรก็ตามชาวจีนโพ้นทะเลยังคงรักษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของตนไว้เป็นอย่างดี อย่างที่เราจะเห็นได้ในทุกพื้นที่ที่มีคนจีนอาศัยอยู่ จะมีเทศกาลปีใหม่จีน(ตรุษจีน) สารทจีน ให้อยู่ในทุกพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ครบถ้วนเกี่ยวกับที่มาที่ไปของความเชื่อ ความศรัทธาของชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้ศึกษาขอพาไปรู้จักกับประเพณีในรอบ 1 ปีของชาวจีนดังในหัวข้อ “ประเพณีที่ถือปฏิบัติในรอบปี”

ประเพณีที่ถือปฏิบัติในรอบปี

เมื่อพูดถึงประเพณีแล้ว จากการศึกษางานวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและหลักการ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดำเนินชีวิตของคนไทยและคนจีนพบว่า ทั้ง 2 ชนชาติมีความเชื่อและหลักถือปฏิบัติที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยนั้นในปัจจุบันได้มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่กลมกลืนกับชาวจีนเดิมเป็นอย่างมาก แต่ถึงกระนั้น ในการดำเนินชีวิตชาวจีนยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมที่มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน มีการศึกษาครั้งนี้ขอยกตัวอย่างประเพณีที่ชาวจีนถือถือการปฏิบัติตลอดทั้งปี ทั้งหมด 11 ประเพณี ดังนี้

1. ประเพณีตรุษจีน คือ เทศกาลขึ้นปีใหม่ หรือที่ชาวจีนเรียกประเพณีนี้ว่า “ซุนเจีย” ซึ่งหมายถึง “วันเริ่มต้นฤดูใบไม้ผลิ” โดยประเพณีตรุษจีนจะมีช่วงระยะเวลาในการประกอบพิธี ตั้งแต่ช่วงสิ้นปีไปจนถึงไม่เกินวันที่ 15 เดือน 1 ของจีน ประเพณีนี้เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่ญาติพี่น้องจะมารวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การทำความสะอาดบ้าน การจัดเตรียมอาหารและเครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ในการประกอบพิธี

2. ประเพณีเซ็งเม้ง หรือการไหว้หลุมศพบรรพบุรุษ ตรงกับวันที่ 5 เดือน 3 ของจีน หรือประมาณวันที่ 5 เมษายนของทุกปี ประเพณีเซ็งเม้งเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติตามคำสอนของลัทธิขงจื้อ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานของชาวจีนจะรวมตัวและพากันเซ่นไหว้สุสานหรือฮวงซุ้ยของบรรพบุรุษ ซึ่งยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน

3. ประเพณีไหว้ขนมจ่าง ประเพณีไหว้ขนมจ่างของชาวจีน ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินทางจันทรคติของจีน ประเพณีนี้เป็นประเพณีที่ชาวจีนถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ได้ทำความดีให้กับประเทศชาติบ้านเมืองในสมัยโบราณ

4. ประเพณีสารทจีน เป็นประเพณีทำบุญกลางปี ตรงกับวันที่ 15 เดือน 7 ของจีน เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้กับดวงวิญญาณเร่ร่อนไร้ญาติ โดยเชื่อว่าการเซ่นไหว้จะช่วยให้อารมณ์เป็นสุข ดังนั้นในประเพณี สารทจีนบางบ้านจะจัดให้มีอาหารทำพิธีจำนวน 3 ชุด คือ สำหรับไหว้เจ้าหน้าที่ชุดที่ 1 ไหว้บรรพบุรุษ ชุดที่ 2 และไหว้ต้นตระกูลจีนชุดที่ 3 ของเซ่นไหว้ในประเพณีนั้นมีทั้งอาหารคาวขนมเข่งขนมเทียนผลไม้และกระดาษเงินกระดาษทอง เป็นต้น (นฤมล ลีปิยะชาติ, 2559, น. 126-128)

5. ประเพณีไหว้พระจันทร์ ในอดีตประเพณีนี้จัดขึ้นเพื่อสวดขอพรเทพเจ้า เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศเกษตรกรรมและในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ของจีนจะตรงกับช่วงหลังการเก็บเกี่ยวของฤดูใบไม้ร่วงพอดี โดยทั่วไปในช่วงเวลานี้ท้องฟ้าจะปลอดโปร่งและอากาศดี ซึ่งเป็นเวลาที่พระจันทร์สว่างมากที่สุด ชาวจีนจึงเฉลิมฉลองด้วยการจัดเลี้ยงหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อแสดงถึงการเคารพบูชาและแสดงการขอบคุณต่อเทพเจ้า

6. ประเพณีถือศีลกินเจ การกินเจของคนจีนหมายถึง การงดรับประทานของคาวประเภทเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ตลอดจนการถือศีลไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ประเพณีถือศีลกินเจตรงกับวันที่ 1-9 เดือน 9 ของจีน (บางคนอาจจะเริ่มกินเจก่อนประมาณ 1-2 วัน เพื่อเป็นการล้างท้อง) ประเพณีกินเจเป็นประเพณีที่มุ่งบูชาดาวนพเคราะห์ทั้ง 9 ตามความเชื่อของชาวจีนนั้น กลุ่มดาวจะเซ่นทั้ง 9 นี้ถือกำเนิดมาจากผู้วิเศษ 9 องค์ ซึ่งเป็นผู้ถือบัญชาารายชื่อมนุษย์ในโลก ดังนั้น จึงเป็นเทพเจ้าที่กำหนดความเป็น ความตายให้แก่มนุษย์ได้ เพื่อเป็นการแสดงให้เทพเจ้าแห่งความ

ดีที่ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตและถือศีลกินเจ รวมถึงเพื่อเป็นการชำระล้างร่างกายและทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ชาวจีนจึงถือปฏิบัติตามความเชื่อดังกล่าวในช่วงเวลานี้ของทุกปี

7. ประเพณีทิ้งกระจาด ตรงกับช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 ของจีน และยังถือปฏิบัติในช่วงเทศกาลถือศีลกินเจอีกด้วย การทิ้งกระจาดถือเป็นงานบุญที่กระทำไปเพื่อความเมตตาเป็นธรรมช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก

8. ประเพณีไหว้ขนมอี๋ จะจัดขึ้นในช่วงอาทิตย์สุดท้ายสิ้นปีจีน เป็นประเพณีเช่นไหว้เพื่อขอบคุณเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้ความคุ้มครองและให้มีชีวิตอย่างปลอดภัยมาตลอดทั้งปี เทพเจ้าที่เช่นไหว้ประกอบไปด้วยเทวดาทั่วไป เทพเจ้าประจำบ้าน เทพเจ้าเตาไฟและบรรพบุรุษภายในบ้าน บางครอบครัวอาจเช่นไหว้วิญญาณเร่ร่อนภายนอกบ้านด้วย

9. ประเพณีแต่งงาน การแต่งงานถือเป็นเรื่องใหญ่ในชีวิตของคนจีนตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันการแต่งงานจะมีพิธีการขั้นตอนและการเฉลิมฉลองที่ซับซ้อนมากมาย นอกจากนั้นการแต่งงานยังเป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิมของคนจีนในเรื่องของการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษทั้งที่ยังมีชีวิตและล่วงลับไปแล้ว ยังเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นประเพณีที่แสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโสและผู้มีพระคุณ ประเพณีแต่งงานของจีนยังแฝงไว้ด้วยจริยธรรมและการสอนให้รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงามดังจะเห็นได้จากการมีขั้นตอนสู่ขอที่ต้องได้รับการยินยอมจากญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย รวมถึงการห้ามอยู่กินกันก่อนพิธีแต่งงาน โดยเฉพาะหากมีการตั้งครรภ์ก่อนการทำพิธีแต่งงานนั้น คู่บ่าวสาวจะทำพิธีไหว้ฟ้าดินไม่ได้เพราะถือว่าไม่ได้ขออนุญาตจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อน

10. ประเพณีแชยัด ในธรรมเนียมของชาวจีนประเพณีแชยัดคือ ประเพณีที่จะระลึกถึงวันคล้ายวันเกิดให้กับผู้อาวุโสเป็นประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวทิตา ความซื่อสัตย์และการเคารพผู้อาวุโส การประกอบพิธีแชยัดหรือการทำบุญคล้ายวันเกิดครบรอบ 60 ปีนั้น เป็นการแสดงความยินดีที่มีอายุยืนยาวเป็นการแสดงถึงการบรรลุความเป็นคนอย่างสมบูรณ์พอได้ผ่านประสบการณ์ด้านต่าง ๆ สดุดีทำ

11. ประเพณีงานศพ เป็นงานที่จัดขึ้นเมื่อมีสมาชิกในครอบครัวถึงแก่กรรมบรรดาญาติพี่น้องก็จะประกอบพิธีทางศาสนาเพื่อให้ผู้ถึงแก่กรรมได้รับความสุขในปรภพและเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทิตต่อบรรพบุรุษ รวมทั้งยังเชื่อว่าจะส่งผลให้บรรดาญาติพี่น้องตลอดจนผู้ที่มีส่วนในการทำพิธีศพได้รับความสุขความเจริญการจัดงานศพเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของชาวจีนทั้งในความเชื่อตามลัทธิขงจื้อลัทธิเต๋าและความเชื่อในพุทธศาสนา (ศุภการ สิริไพศาล, 2550, น.74)

จากทั้งหมดนี้คือ ประเพณีที่เกิดขึ้นตลอด 1 ปี แต่ที่สำคัญคือ ตามความเชื่อที่คนจีนมักจะประพฤติปฏิบัติกันมากไปกว่านั้นบางครอบครัวยังนับถือและปฏิบัติมากกว่า 11 ประเพณีนี้ อาทิ ประเพณีหยวนเซียว เป็นต้น นอกจากประเพณีดังกล่าวจะแสดงถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และความเป็นไปของชาวจีนแล้ว การนับถือเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ยังเป็นอีกรูปแบบที่แสดงออกถึงความเหนียวแน่นของคนจีนที่มีต่อสิ่งลี้ลับตามความเชื่อ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดั้งเดิมและเก่าแก่ที่สุดของชาวจีนมักจะเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่กระทบต่อชีวิตมนุษย์เกิดจากการดลบันดาลของ เทพเจ้าเพื่อเป็นการเอาใจเทพเจ้าและช่วยขจัดปัดเป่าความไม่ดีที่เกิดขึ้นจึงต้องมีพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสร้าง ศาลเจ้าให้เป็นที่สถิตของเทพเจ้าทั้งหลาย เช่น เทพเจ้าประจำอาชีพ เทพเจ้าประจำทะเล ภูเขา ป่า แม่น้ำ บ้าน เรือน เป็นต้น เทพเจ้าของจีนสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มคือ

1. เทพเจ้าระดับชาวบ้าน หมายถึงวิญญาณที่สถิตอยู่ตามบ้านเรือนมีระดับความบริสุทธิ์และอิทธิฤทธิ์ไม่สูง ณะเช่น ี่ จู่เอี๊ยะ จะเช่นไหว้ด้วยอาหารคาวหวานแบบเดียวกับที่ชาวบ้านรับประทาน
2. เทพเจ้าป่าเขาและเทพที่ล่องหนได้ ถือว่าอยู่ระดับสูงกว่าพวกแรกและมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มากกว่า
3. เทพเจ้าชั้นสูงเป็นเทพเจ้าที่ทรงคุณธรรมเป็นเลิศเช่นเทพเจ้ากวนอูเจ้าแม่ทับทิมเป็นต้นซึ่งอยู่ในศาลเจ้าที่ ีควรสร้างให้มีขนาดใหญ่ซึ่งขณะนั้นแสดงถึงความสามัคคีของคนในชุมชนด้วย
4. เทพเจ้าชั้นสูงสุดได้แก่พระพุทธรูปเจ้าพระโพธิสัตว์และเทพเจ้าที่เป็นเสียงต่าง ๆ เช่น ไบ๊ยะเซียน เป็นต้น ีความเชื่อในเรื่องลี้ลับนั้นนั้นแสดงออกอย่างชัดเจนจากการศึกษากระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของ ีชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ของชนากา เมธีเกรียงไกร (ชนากา เมธีเกรียงไกร, 2559, น.90) จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบว่า ความเชื่อเรื่องลี้ลับนั้นมีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ชาวจีนยังอาศัย ีอยู่ในแผ่นดินใหญ่จนอพยพมาสู่ผืนแผ่นดินไทย จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นชาวจีน ีแต่จิวที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากิจและสร้างครอบครัว ซึ่งชาวจีนแต่จิวนี้เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อในเรื่องผี ีสง เทวดาและการบูชาบรรพบุรุษเข้มข้นกว่าชาวจีนกลุ่มอื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่เคร่งครัดต่อประเพณีเป็น ีอย่างมาก บางครั้งอาจจะเรียกได้ว่ามงายก็ว่าได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยและตั้งชุมชนในเมืองไทย อาทิ ชุมชนในอำเภอคลองลาน ีจังหวัดกำแพงเพชร ชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่มีการดำเนินชีวิตและประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของตน จนใน ีปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าวผสมผสานเข้ากับพิธีกรรมของคนไทยในพื้นที่ แต่ในหลายพิธีกรรม คนไทยเชื้อสายจีน ียังคงอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี อาทิ ประเพณีแต่งงานหรือโครงสร้างอำนาจในครอบครัวชาวจีนยังคงให้สิทธิกับเพศ ีชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนในหลายประเพณีเกิดการผสมผสานระหว่างความเป็นไทยและจีน เช่น คนไทยถือศีล ีกินเจในเทศกาลของคนจีน และคนจีนเข้าร่วมในประเพณีสงกรานต์ตามอย่างคนไทย เป็นต้น เมื่อพิจารณาเกี่ยว ีกับการค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่คนจีนถนัดและนิยมทำกันมาเป็นเวลานาน จากการศึกษาวิจัยและบทความต่าง ี ๆ พบว่า ชาวจีนในพื้นที่ต่าง ๆ มีความเชื่อคล้ายคลึงกัน โดยเชื่อว่า ลูกบิดหินสี่ ฮกลกซิว ปี่เซี๊ยะ เต่า กบ โดยเชื่อ ีว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิริมงคลให้ค้าขายดี ชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ีังมีความ ีเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเรื่องลี้ลับคล้ายกับชาวบ้านในอำเภอคลองลาน กล่าวคือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านใหม่ ีจังหวัดฉะเชิงเทรา ีการนับถือเทพเจ้าตามบรรพบุรุษ โดยส่วนใหญ่่นับถือ เจ้าแม่กวนอิม เจ้าพ่อกวนอู พระ ีสังกัจจาย และที่สำคัญคือ เจ้าพ่อโกมินทร์และเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งทั้ง 2 องค์หลังเป็นเหมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น

ถิ่นก็ว่าได้ เป็นเหมือนศูนย์รวมจิตใจของชุมชนตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อดังกล่าวเกิดจากการที่ในปี 2447 ที่ชุมชนตลาดบ้านใหม่เกิดเหตุไฟไหม้ ระหว่างที่เกิดเหตุ ชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นที่ 2 (อายุระหว่าง 50-70 ปี) หรือผู้ที่ดูแลศาลเจ้าพ่อโกมินทร์กล่าวว่า ตนได้อธิษฐานขอให้เจ้าพ่อโกมินทร์คุ้มครองชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่ด้วย ตนก็พูดอธิษฐานอยู่เช่นนั้นวนไปวนมาซ้ำ ๆ เพราะในเวลานั้นชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่ต้องการที่พึ่งเป็นอย่างมาก สิ่งอัศจรรย์ก็ปรากฏคือ อยู่ ๆ ฝนก็ตกลงมาช่วยดับไฟ ทุกคนในชุมชนจึงเชื่อว่าเป็นเพราะเจ้าพ่อโกมินทร์และเจ้าแม่ทับทิมที่ดลบันดาลให้ฝนตกทำให้ความเสียหายไม่เกิดขึ้นมากไปกว่านี้ ด้วยความเชื่อในอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ของศาลเจ้าทั้งสองแห่งนี้ จึงทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนบ้านใหม่โดยเฉพาะรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า มีความเชื่อและศรัทธาต่อองค์เทพทั้งสองเป็นอย่างมาก

ประวัติความเป็นมาของประเพณีงานประจำปีสักการะเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลาน

เช่นเดียวกับความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลาน ซึ่งชาวคลองลานเชื่อว่า เจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานคอยให้ความคุ้มครองชาวบ้านในตำบลคลองลานอยู่ ความเชื่อและความศรัทธาดังกล่าว เกิดขึ้นจากเหตุเพลิงไหม้ในปีพ.ศ. 2538 ตลาดคลองลานได้เกิดเหตุไฟไหม้บ้านกว่า 10 หลังคาเรือน ถึง 2 ครั้งในระยะเวลา 1 เดือน หลังจากเหตุไฟไหม้ครั้งที่ 2 ประชาชนภายในตลาดคลองลานจึงมีความคิดที่จะรวมตัวกันเพื่อทำบุญตลาดขึ้น โดยได้นิมนต์หลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล มาทำพิธี ในระหว่างทำพิธีอยู่นั้น หลวงพ่อไพบูลย์ก็ได้กล่าวกับคนในตลาดว่า เมื่อตอนที่ระหว่างอยู่ในสมานธิ ท่านได้เห็นแสงไฟสีขาว 2 ดวง อยู่บริเวณต้นไทรต้นใหญ่หลังตลาด หลังจากนั้นหลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล จึงได้นำชาวบ้านไปยังต้นไทรต้นใหญ่ที่หลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล ได้เห็นในนิมิต เมื่อถึงต้นไทรต้นดังกล่าวก็พบว่า ได้ต้นไทรต้นดังกล่าวมีศาลเจ้าเล็ก ๆ อยู่ 1 ศาลด้วย หลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล ได้กล่าวต่อไปว่า เมื่อท่านอยู่ในสมานธินั้นได้พบกับคนจีน 2 คน ผู้ชายสูงอายุ 1 คน และผู้หญิงสูงอายุอีก 1 คน ประทับอยู่ที่ศาลแห่งนั้น จากนั้นชาวบ้านภายในตลาดคลองลานจึงได้กราบสักการะผู้ชายและผู้หญิงสูงอายุที่ประทับอยู่ ณ ศาลเจ้าแห่งนั้นตามที่หลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล ได้เห็นในนิมิตและตั้งให้เป็นปิงเถ่ากงปิงเถ่าม่า (เจ้าพ่อเจ้าแม่) ประจำตลาดคลองลาน นอกจากนั้นแล้วหลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล ยังกล่าวต่ออีกว่าสิ่งที่เจ้าพ่อเจ้าแม่ขึ้นชอบเป็นอย่างมากนั้นก็คือ หัวใจสีน้ำเงิน สมควรที่จะเอามาสำหรับสักการะ บูชาเป็นอย่างมาก จากนั้นชาวบ้านภายในตลาดคลองลานจึงจัดทำล๊อกเกิดหัวใจสีน้ำเงินขึ้นมาเพื่อนำมาบูชาและสักการะปิงเถ่ากงปิงเถ่าม่า เมื่อสักการะปิงเถ่ากงปิงเถ่าม่าแล้ว หลังจากนั้นตลาดคลองลานก็ไม่เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้อีกเลย

ในปีต่อ ๆ มา ด้วยความเชื่อ เคารพ นับถือและเพื่อสักการะให้เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวภายในตำบลคลองลานจึงได้มีการจัดงานไว้ เพื่อถวายแก่ปิงเถ่ากงปิงเถ่าม่า (เจ้าพ่อเจ้าแม่) เป็นประจำทุกปี จนกลายเป็นงานประเพณีประจำปีพื้นที่อำเภอคลองลานมาจนถึงปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นการถวายสักการะเพื่อความ เป็นสิริมงคลแล้ว ยังเป็นงานประเพณีที่กระตุ้นให้เกิดความรักความสามัคคีและความปรองดองภายในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (สมพงษ์ พงศ์สุทธิยากร, 2561, สัมภาษณ์)

การแสดงภายในงาน

จากความศรัทธาและความพยายามที่จะสืบทอดความเชื่อ จากรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งนั้น ชาวอำเภอคลองลานจึงจัดให้มีการแสดงเป็นประจำทุกปีเพื่อสักการะเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลาน อาทิ การแสดงงิ้ว การแห่มังกร และสิงโต นอกจากนี้แล้วยังมีการแสดงของศิลปินนักร้องอีกมากมายทำให้ประเพณีงานประจำปีสักการะเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานได้รับความสนใจจากผู้คนเป็นจำนวนมาก

1. การแสดงงิ้ว หรือที่เรียกว่า “ปวงเซียง” เป็นการแสดงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าพ่อเจ้าแม่ซึ่งเป็นเทพเจ้าประจำท้องถิ่นได้ชม นอกจากนี้จะแสดงให้กับเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานได้ชมแล้วยังแสดงให้กับประชาชนทั่วไปได้อีกด้วย โดยงิ้วจะเล่นตามเรื่องราวตำนานต่าง ๆ ของคนจีน ทั้งนี้คณะงิ้วทุกคณะ จะไม่นิยมเล่นเรื่องการเมือง เพราะอาจเกิดความแตกแยกในชุมชนได้ (สมพงษ์ พงศ์สุทธิยากร, 2561)

2. การแห่มังกรและสิงโต คือ พิธีศักดิ์สิทธิ์อย่างหนึ่งของคนจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีน โดยชาวมุขชนที่นับถือนั้น เมื่อมีพิธีการแห่สิงโต มังกร ก็จะนำเทพที่ปั้นขึ้นมาเป็นกายสมมุติ ที่มีอยู่ภายในบ้านออกมาขึ้นเกี้ยวหรือหาม พร้อมมังกร สิงโต และโหลโก้ ไปตามบ้านแต่ละหลัง ให้ได้กราบไหว้สักการะ มังกรและสิงโตนั้นคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งมี มั่งคั่ง ร่ำรวย โชคลาภ เงินทอง คำขวยร่ำรวย กิจการเจริญรุ่งเรืองและช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งไม่ดีออกไป เป็นต้น

3. การแห่เกี้ยวเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานเข้าในตำบล คือ การแห่เกี้ยวหรือการอัญเชิญเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานเข้าสู่ตำบลนั้น เป็นความเชื่อและศรัทธาของคนในชุมชนคลองลานว่า หากมีการอัญเชิญเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานเข้าสู่ตำบลและสักการะแล้วจะทำให้คนที่อาศัยอยู่ในตำบลนั้นอยู่เย็นเป็นสุข มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ในอดีตเจ้าของบ้านที่จะอัญเชิญเกี้ยวเจ้าพ่อเจ้าแม่เข้าบ้านนั้นจะมีการจัดเตรียมพื้นที่คือ หน้าบริเวณที่สักการะศาลเจ้าที่ที่อยู่ภายในตำบล นอกจากนั้นแล้วจะเตรียมพื้นที่ทำเป็นบ่อหรืออ่างสำหรับให้มังกร ลงไปเล่นน้ำ และพ่นน้ำเพราะชาวบ้านมีความเชื่อว่า เมื่อมังกรได้เล่นน้ำและพ่นน้ำจะทำให้มังกรมีความสุข และมังกรจะอวยพรให้บ้านนั้นอยู่เย็นเป็นสุข ร่ำรวยเงินทองตามไปด้วย แต่ในปัจจุบันจะชาวบ้านส่วนหนึ่งหันมาปรับเปลี่ยนการรับเกี้ยวเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานที่หน้าบ้านแทนในตำบลนั่นเอง

ความสำคัญ

ประเพณีงานประจำปีสักการะเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานนั้น เป็นงานประเพณีที่ถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ประชาชนพละชาวบ้านในอำเภอคลองลานทั้งชาวบ้านเชื้อสายจีนและชาวไทยเชื้อสายอื่น ๆ ที่มีจิตศรัทธาได้มีโอกาสเข้าร่วมสักการะเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลาน ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านในเขตอำเภอคลองลานใช้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นการกระทำที่เสริมสิริมงคลให้กับตนเองและครอบครัวด้วย นอกจากนี้แล้วประเพณีงานประจำปีสักการะเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานยังเป็นการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีอันดีระหว่างชาวบ้านในเขตอำเภอคลองลาน เนื่องจากเป็นงานประจำปีที่จะต้องอาศัยทั้งกำลังทรัพย์และกำลังแรงงานของชาวบ้านมาช่วย

ดำเนินกิจกรรมนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั่นเอง (สมพงษ์ พงศ์สุทธิยากร, 2561)

การสืบทอดประเพณีของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

การสืบทอดหรือรูปแบบในการสืบทอดประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ นั้นมีผลเกี่ยวเนื่องกับการถ่ายทอดเป็นสำคัญซึ่งจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การถ่ายทอดรายละเอียดของความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษต้องการให้ลูกหลานปฏิบัติตามโดยมีวิธีการที่แตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมหมายถึง การสอนให้คนรุ่นหลังรับรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คนในสังคมนั้นได้เคยมีการตกลงกันว่ามีความหมายอย่างไร ต้องการสื่อสารถึงอะไร ด้วยวิธีการใด ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอาจเป็นการถ่ายทอดความคิดความเชื่อรูปแบบการดำเนินชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาลและพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มคนในสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว และแตกต่างจากสังคมอื่น การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมหลักแล้วจะมีอยู่ด้วยกัน 2 รูปแบบคือ

1. ทางตรงเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นภายใต้ระยะเวลาที่ยาวนาน ตั้งแต่เด็กเล็กถึงวัยรุ่น ในปัจจุบันการถ่ายทอดจะอยู่ในรูปการพูดคุยบอกเล่ากลมส่งสอนการให้เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงโดยพ่อแม่ปู่ย่าตายายสู่ลูกหลานโดยตรงซึ่งรูปแบบนี้จะเห็นได้ชัดในครอบครัวเป็นสำคัญ

2. ทางอ้อมเป็นการถ่ายทอดที่มีได้เจตนาจะก่อให้เกิดพฤติกรรมใด ๆ แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรงเช่น การแสดงความคิดเห็นทัศนคติการพูดคุยที่ไม่เป็นทางการหรือการปฏิบัติเป็นตัวอย่างแต่ความคิดความเชื่อค่านิยมอุดมการณ์ตลอดจนพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นโดยบังเอิญไม่ได้ตั้งใจซึ่งอาจเป็นผลมาจากการสังเกตการเลียนแบบพฤติกรรม หรือเกิดจากการที่บุคคลค่อยๆซึมซับความคิดความเชื่อลักษณะนิสัยบางอย่างที่ตนเองไม่รู้จนเกิดเป็นจิตสำนึกหรือความรับผิดชอบที่มีต่อบางสิ่งบางอย่างนั่นเอง (ชนานา เมธิเกรียงไกร, 2559, น. 116-117)

จากการศึกษากระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของชาวชุมชนอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่ามีกระบวนการถ่ายทอดทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นการจัดงานประเพณี ที่มีสืบเนื่องต่อกันมาอย่างยาวนาน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวความเชื่อให้คนรุ่นหลังรู้และยึดมั่นปฏิบัติ รวมไปถึงความเชื่อ ความศรัทธาที่คนรุ่นก่อนมีต่อศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่คลองลานนั่นเอง

คำสำคัญ : ชาวจีนโพ้นทะเล ชาวไทยเชื้อสายจีน คลองลาน ความเชื่อ

ที่มา : https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=ความเชื่อ_ความศรัทธาจากชาวจีนโพ้นทะเลสู่คลองลาน_กำแพงเพชร

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-06-13

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

---

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2095&code_db=61004&code_type=05

The Office Of Academic Resource Information And Technology